

WPROWADZENIE

Współczesne wychowanie zmierza do wszechstronnego rozwoju człowieka. Wszystkie elementy osobowości człowieka są wynikiem procesu wychowania i kształcenia, które w pracy przedszkola, a następnie szkoły powinny stanowić integralną całość. Podmiotem wychowania i kształcenia jest dziecko i jego indywidualność, dlatego punktem wyjścia w procesie edukacji są jego potrzeby, zainteresowania, sukcesy, niepowodzenia. Pierwszym szczeblem systemu kształcenia jest edukacja przedszkolna. Stanowi ona łagodne przejście od wychowania rodzinnego do edukacji prowadzonej w przedszkolu, a następnie w systemie szkolnym. **Rezultatem takiego kształcenia ma być wielostronnie rozwinięta osobowość dziecka. Jednakże czy określenie wielostronnie znaczy to samo co wszechstronnie?** Inne określenie historycznie odnosiło się do pojmowania celu nauczania: uczeń przez długie lata miał być rozwijany wszechstronnie, tzn. równolegle miał się rozwijać intelektualnie i fizycznie (ujęcie szersze), albo miał być szkolony jednocześnie z wielu przedmiotów: historii, fizyki, biologii, matematyki, a także śpiewu i plastyki (ujęcie węższe). Wszechstronność uzasadniała występowanie wielu przedmiotów w programach nauczania i zaprzeczała podmiotowemu podejściu do ucznia.

Jakie miejsce w tym systemie zajmuje ekspresja dziecka jako dążenie do wyrażania siebie? Ekspresja jest jedną z potrzeb podstawowych, do zaspokojenia których dąży człowiek, ale równocześnie aktywnym przejawem jego siły życiowej. Niewątpliwie w twórczej zabawie dzieci są mistrzami w tym zakresie. Ekspresja służy dzieciom do komunikowania innym o sobie, o swoich potrzebach, lękach, uczuciach i przeżyciach. Jest sposobem poszukiwania możliwości organizowania sytuacji sprzyjających ujawnianiu się spontanicznej ekspresji twórczej dzieci, rozwijającej ich kreatywność. Jest to sprawą podstawową we współczesnej edukacji. Dlatego też z myślą o wszystkich nauczycielach, wychowawcach i animatorach kultury, którzy stawiają sobie za cel w pracy rozwój potencjału twórczego wychowanków, oddaję do ich rąk piątą już Zeszyt Naukowy Wyższej Szkoły Humanitas w Sosnowcu, w którym można znaleźć niejednolity zbiór różnorodnych tekstów. Jest to warunkowane indywidualnością i oryginalnością poszczególnych autorów. Zeszyt ten jest nie tylko zbiorem tekstów pracowników naukowo-dydaktycznych Instytutu Pedagogiki Wyższej Szkoły Humanitas w Sosnowcu, ale również absolwentów tej szkoły i badaczy z innych ośrodków naukowych w Polsce. W dużej części poświęcony jest doniesieniom z badań prowadzonych na grupie dzieci w wieku przedszkolnym i składa się z pięciu części.

Część pierwsza zatytułowana „Rodzina wobec zagrożeń współczesnego świata i jej wpływ na rozwój dziecka” zawiera trzy artykuły. Pierwszy autorstwa Marii Kopsztein „Rola rodziny z ubóstwem materialnym w kształtowaniu postaw dziecka”, drugi Marzeny Pyły pt. „Wpływ postaw rodzicielskich matek na umysłową i społeczną gotowość dziecka do podjęcia nauki w klasie pierwszej”. W obu tekstach zarysowana jest rola i znaczenie pierwszego środowiska wychowawczego – rodziny w rozwoju i wychowaniu dziecka. W części tej znajduje się również artykuł Moniki Kornaszewskiej-Polak na temat funkcjonowania społecznego w sytuacji lęku – „Lęk a funkcjonowanie społeczne u młodzieży i osób dorosłych”.

Część druga zatytułowana „Znaczenie i rola zabawy w rozwoju i nauce dziecka – doniesienia z badań” zawiera trzy teksty. Pierwszy Teresy Baczy pt. „Wpływ zabaw tematycznych na proces uspołeczniania dzieci w wieku przedszkolnym”, drugi Ilony Nowakowskiej „Rola gier dydaktycznych i zabaw ruchowych w nauce języka angielskiego u dzieci w wie-

ku przedszkolnym” oraz artykuł Danuty Szeligiewicz-Urban i Eugeniusza Szymika „Drama jako jedna z metod aktywizujących w kształceniu literackim”. Jest to zbiór tekstów wskazujących rolę i znaczenie zabawy i dramy w wyzwaniu i stymulowaniu aktywności dzieci w realizacji wymagań stawianych przez przedszkole czy szkołę.

Część trzecia zeszytu – „Znaczenie ekspresji twórczej w rozwoju człowieka – doniesienia z badań” to pięć tekstów podejmujących problem rozwijania potencjału twórczego człowieka. Zawiera ona teksty Danuty Krzywoń i Hewilii Hetmańczyk pt. „Inteligencja wieloraka w świadomości studentek kierunków pedagogicznych”, Jolanty Chowaniak pt. „Ekspresja twórcza dzieci sześciolatków a poziom gotowości szkolnej na podstawie badań”, doniesienia z badań Iwony Kulik pt. „Barwy przyrody w twórczości plastycznej dzieci w wieku przedszkolnym”, tekst Moniki Kafel „Rola zabaw plastycznych w kształtowaniu aktywności twórczej dzieci” i tekst Urszuli Oszywy „Twórczość plastyczna a rozwój emocjonalny dziecka w wieku przedszkolnym”. Cechą charakterystyczną tych tekstów jest podjęcie ważnego aspektu odkrywania, wyzwania, stymulowania i rozwijania potencjału twórczego człowieka. W wymienionych artykułach autorki, na podstawie przeprowadzonych badań, dość szczegółowo przedstawiły zagadnienie znaczenia zajęć plastycznych w przedszkolu.

Część czwarta zatytułowana „Lateralizacja a nauka pisania – doniesienia z badań” obejmuje tekst Agnieszki Matysek pt. „Trudności w nauce pisania u dzieci o różnym typie lateralizacji”. Porusza on ważny problem trudności, na jakie napotykać dzieci leworęczne, które rozpoczynają naukę pisania. Problemy te obce są dzieciom praworęcznym i często są lekceważone przez nauczycieli w przedszkolach i klasach I-III.

Część piąta pt. „Wartość kontaktu ze zwierzętami – aspekt terapeutyczny” zawiera tekst Katarzyny Kopeć pt. „Stymulowanie zainteresowań i aktywności dzieci poprzez kontakt ze zwierzętami” oraz artykuł Anny Uznańskiej „Hipoterapia jako stymulator aktywności i rozwoju dzieci i młodzieży niepełnosprawnej”. Na rynku wydawniczym niewiele jest pozycji z zakresu dogoterapii czy hipoterapii mówiących o tym, jak prowadzić ćwiczenia, aby osiągnąć efekty terapeutyczne. Przedstawione w tej części zeszytu artykuły prezentują podstawowe założenia dogoterapii i hipoterapii w pracy z dziećmi z różnego rodzaju dysfunkcjami oraz podają propozycje ćwiczeń z udziałem psa-terapeuty i konia.

Mam nadzieję, że kolejny już Zeszyt Naukowy Wyższej Szkoły Humanitas w Sosnowcu stanie się polem do dyskusji i przemyśleń na gruncie edukacyjnym pracowników i studentów WSH, jak również nauczycieli, terapeutów i wychowawców współpracujących na co dzień z uczelnią – jej pracownikami i studentami.

Danuta Krzywoń